

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2016

Kiimingin – Jäälin vesienhoitoyhdistys on perustettu 19.4.2011. Sääntöjen mukaan yhdistyksen tarkoituksena on luoda edellytyksiä vesistöjen virkistyskäytölle, ympäristön viihtyisyydelle ja luonnon monimuotoisuudelle parantamalla vesistöjen tilaa ja myöhemmin pitämällä yllä saavutettua tilaa niillä Kiimingin ja Jäälin alueilla, joilta vedet virtaavat Jäälinojan kautta Kalimenjokeen. Yhdistys rekisteröitiin 26.8.2011. Toimintavuoden päättyessä yhdistyksessä oli 103 henkilöjäsentä, neljä yhteisöjäsentä ja yksitoista kannatusjäsentä. Yhdistyksen toiminta on luonteeltaan yleishyödyllistä, eikä siihen sisälly liiketoimintaa.

Hallinto ja toiminnantarkastus

Yhdistyksen vuosikokous pidettiin Jäälinmajalla 16. maaliskuuta. Vuosikokoukseen asti yhdistyksen hallituksen puheenjohtajana toimi Markku Vuolteenaho ja varsinaisina jäseninä Ismo Uuskoski, Kari Kainua, Leo Karjalainen, Otto Moilanen ja Birger Ylisaukko-oja sekä varajäseninä Juha Lumila, Johanna Liinamaa, Jukka Pekkanen, Eero Laine ja Hannu Tukki. Vuosikokous valitsi hallituksen puheenjohtajaksi Markku Vuolteenahon, varsinaisiksi jäseniksi Ismo Uuskosken, Kari Kainuan, Birger Ylisaukko-ojan, Hannu Tukin ja Risto Piiraisen sekä varajäseniksi numerojärjestyksessä 1. Juha Lumilan, 2. Raimo Untolan, 3. Jukka Pekkasen, 4. Leo Karjalaisen ja 5. Otto Moilasan. Hallitus valitsi keskuudestaan varapuheenjohtajaksi Kari Kainuan. Sihteerinä toimi Birger Ylisaukko-oja. Kirjanpidon hoiti Edina Oy. Hallitus piti toimintavuoden aikana viisi kokousta.

Vuosikokouksessa toiminnantarkastajaksi valittiin Heikki Airio ja hänen varamieheksensä Risto Lohi.

Vesienhoito

Vuosikokous hyväksyi hallituksen vuodelle 2016 esittämän toimintasuunnitelman. Siihen sisältyvistä vesienhoitorakenteista toteutuivat suunnitellulla tavalla Kokko-ojan haaran pintavalutusalueen täydentäminen lietteenpoistojärjestelmällä sekä kosteikoiden vaikuttavuuden tutkiminen. Lietteiden poisto uudesta Kokko-ojan altaasta onnistui erinomaisesti. Kalamäen lietteenpoistossa esiintyi pato-ongelmia eikä tavoite toteutunut täysin. Putkipatojen laskeutusaltaiden lietteenpoisto ei toteutunut.

Kokko-ojan lietteenpoistojärjestelmän rakentaminen onnistui erinomaisesti. Kantavuusolot olivat hyvät ja hanke valmistui suunnitellussa ajassa. Sulamiskauden jälkeen tehtiin käsityönä joitakin viimeistelytyöitä, minkä jälkeen järjestelmä otettiin käyttöön. Kokko-ojasta oli viimeinen Metsäkeskuksen rahoittamista työkohteista. Kokko-ojassa tehtiin talkootöitä 275 tuntia.

Puiden poisto kosteikkoalueilta onnistui hyvin otollisten kantavuusolojen ansioista. Kalamäen kosteikkoalueelle edellisenä talven jääneet puut poistettiin samassa yhteydessä kuin Kokkohaaran puut.

Ammattikalastajat ovat todenneet, että Jäälinjärven särkikanta lisääntyy pääasiassa Jäälinojan kautta vaeltavista särkiemoista. Kutuvaellukselle nousevia särkiä pyydettiin rysällä pääasiassa Jäälinojan niskalta. Kokonaissaalis oli 1111 kiloa. Hoitokalastukseen käytettiin 110 talkootuntia. Pyynnissä käytettiin kahta rysää. Aiemmin hankittu paunetti ei ollut käytössä. Yhdistys on aiemmin hankkinut hoitokalastukseen soveltuvan veneen. Särkikalojen vähentämisen tavoitteena on oikaista vinoutunutta Jäälinjärven ravintoketjua ja siten vaikuttaa mm. haitallisten levien esiintymiseen.

Vesienhoitorakenteiden vaikuttavuus ja Jäälinjärven tila

Yhdistys on seurannut Jäälinjärveen tulevan ja sieltä lähtevän veden laatua vesianalyysillä koko toimintansa ajan. Toimintavuonna tutkittiin erityisesti Korteojan ja Kalamäen kosteikoiden vaikutusta Jäälinjärveen tulevan veden laatuun. Korteojan kosteikon kautta tulee noin neljäsosa ja Kalamäen kosteikon kautta kolme neljäsosaa Jäälinjärven tulovesimäärästä.

Korteojan kosteikko vähensi ravinteita huomattavasti. Erityisesti vähenivät typen liukoiset osat. Ammoniumtypen ja nitraatti–nitriittitypen pitoisuudet pienuivat jopa viidenteen osaan. Myös liukoisen fosforin pitoisuus pienui.

Saarisenojan veden typen pitoisuudet ovat pienemmät kuin Korteojan veden. Kalamäen kosteikko pienensi Saarisenojan liukoisen typen pitoisuuksia huomattavasti. Myös liukoisen fosforin pitoisuus pienui merkittävästi. Kalamäessä on tuloveden osalta näytteenoton ongelma runsaan kiintoainekertymän vuoksi.

Liukoisen fosforin seurannan osalta tuli esiin analyysiongelma. Kävi ilmi, että fosfaattifosfori pitäisi analysoida suodatetusta näytteestä, jotta tulos olisi absoluuttisesti oikea. Tavanomaisessa analyysimenetelmässä osa sitoutuneesta fosforista liukenee analyysivaiheessa ja vääristää tulosta. Saadut tulokset ovat kuitenkin suuntaa antavia. Näytteen suodattaminen nostaa analyysikustannuksia merkittävästi. Suodatusta ei normaalissa tarkkailussa käytetä.

Toimintavuoden aikana vahvistui käsitys kiintoaineilmiön massiivisuudesta. Karkean analyysin mukaan kiintoainetta jäi Kalamäen kosteikon tulokanavaan noin 9000 kiloa kuiva-aineena määritellen. Liettekeruualtaasta poistettiin lietettä noin 3000 kiloa kuiva-aineena määritellen. Allasta ei saatu tyhjäksi pato-ongelmien vuoksi. Kokkohaaran liettekeruualtaasta poistettua lietemäärää ei mitattu, mutta silmämääräisesti arvioiden määrä on muutamia tuhansia kiloja. Jäälinjärveen päätyi silti kiintoainetta avovesikaudella noin 50 tonnia. Vesistöissä lietteen vesipitoisuus on noin 99 prosenttia, joten järveen päätyessään haitallisen lietteen tilavuus on suuri.

Kiintoaineen pidättymisen tehokkuutta on vaikea arvioida sen vuoksi, että jo toisena kesänä peräkkäin esiintyi poikkeuksellisen suuri kesätulva. Neljän kesäkuukauden aikana Jäälinjärveen tuli vettä kaksinkertainen määrä normaaliin verrattuna. Kesällä 2015 tulovesimäärä oli tavanomaiseen verrattuna nelinkertainen. Tästä syystä vesienhoitorakenteiden mitoitusvirtaamat ovat ylittyneet usein ja runsaasti.

Jäälinjärven kalakannan vinoutuma on saatu oikaistuksi. Uuden kalastustutkimuksen mukaan särkien biomassassa on olennaisesti pienentynyt ja nuorimmat ikäluokat puuttuvat lähes kokonaan. Ahvenen biomassassa on vastaavasti suurentunut ja petokalakokoisia (yli 15 cm) ahvenia esiintyy hyvin. Tutkijan mukaan järven kalakanta on nyt kunnossa. Hoitokalastusta on edelleen tarpeen jatkaa.

Jäälinjärvessä ei todettu sinilevää viranomaisvalvonnassa. Tämä oli ensimmäinen kerta kahdeksaan vuoteen. Limalevää esiintyi ajoittain, mutta siitä ei ollut merkittävää haittaa. Kesätulvakauden jälkeen Jäälinjärven visuaalinen veden laatu heikkeni.

Vesienhoitorakenteiden vakiintuminen vaatii erityisesti kasvillisuuden kehittymistä ja kestää aikansa. Lähivuosina nähdään, millä tavalla kunnostustoimet vaikuttavat Jäälinjärven tilaan.

Rahoitus ja resurssit

Suomen metsäkeskuksen vuonna 2015 myöntämä Kemera-tuki, kaikkiaan 90 200 euroa, käytettiin loppuun. Tuen avulla toteutettiin Kalamäen ja Kokkoahaaran vesienhoitorakenteet ja kunnostettiin aiemmin rakennettuja kohteita. Kaikki työt toteutuivat suunnitellusti. ELY-keskuksen vuonna 2013 myöntämän 15 000 euron avustuksen viimeinen erä maksettiin yhdistykselle toimintavuoden alussa. ELY-keskus myönsi vuosille 2016 -2018 toiminta-avustusta 23 000 euroa sekä lisäksi erillisen 55 000 euron avustuksen bioremediaatiotutkimukselle.

K-Supermarket Jääli piti vesienhoitoyhdistyksen edelleen pääsponsorointikohteenaan. Maanrakennus J Päckilä Oy avusti yhdistystä 500 eurolla. Useat yksityishenkilöt maksoivat yhdistykselle tukimaksuja jäsenmaksujensa lisäksi. Oulun Seudun ympäristötoimi myönsi yhdistykselle Kestävän kehityksen tunnustuspalkinnon, johon sisältyi 1000 euron rahoitustuki.

Talkoohanos oli 1425 tuntia. Tuntimäärä suureni edellisestä vuodesta merkittävästi ja vastasi yli 20 000 euron rahoituspanosta. Hallinto mukaan lukien talkoisiin osallistui 22 henkilöä. Suurin talkoohanos, 325 tuntia, kohdistui bioremediaatiotutkimukseen. Muita suoraan vesistöön kohdistuvia toimia olivat Kokkoahaaran lietteenpoistojärjestelmän rakentaminen, hoitokalastus sekä rakenteiden hoito ja kunnossapito. Hallinnon talkoohanoksesta lähes puolet muodostuu hallituksen kokouksista ja toinen puoli mm. asiakirjojen laadinnasta, rahoituksen hankinnasta, viranomaisyhteydenpidosta sekä monenlaisista valmisteluista ja järjestelyistä.

Edunvalvonta

Yhdistys teki Oulun rakennusjärjestysehdotuksesta muistutuksen, jossa esitettiin rantavyöhykkeen säilyttämistä, pohjaveden alentamisen välttämistä sekä hulevesien tarkoituksenmukaista käsittelyä. Yhdistyksen muistutus otettiin suurelta osin huomioon. Lisäksi yhdistys toimitti Oulun kaupungin eri organisaatio-osille huolenilmauksen, jossa kiinnitettiin huomiota kaupunki-infran rakentamiseen liittyviin vesistövaikutuksiin. Jäälin kaavoitusta koskevissa asioissa yhdistys on hyväksytty kuultavien tahojen joukkoon.

Yhdistys teki Oulun hallinto-oikeudelle valituksen yhdistyksen omistamasta kiinteistöstä määrätystä kiinteistöverosta.

Verkottuminen ja viestintä

Yhdistys osallistui valtakunnallisille vesistökuunnostuspäiville Lappeenrannassa ja vei sinne esittelypisteen. Yhdistyksen tuottama Vesienhoidon käsikirja painettiin yhteistyössä Vesistökuunnostusverkoston kanssa ja jaettiin tapahtumassa. Käsikirja luovutettiin myös ympäristöministeri Kimmo Tiilikaiselle sekä Lappeenrannan kaupungin johdolle iltavastaanoton yhteydessä.

ProAgrian hallinnoiman VYYHTI-hankkeen kanssa tehtiin yhteistyötä, ja yhdistyksen sihteeri valittiin hankkeen ohjausryhmän puheenjohtajaksi. Rantapohja teki useita yhdistykseen liittyviä juttuja. Yhdistys oli esillä Jäälinsouduissa ja JCR-kyläjuhlassa. Esittelypuheenvuoroja pidettiin Oulun – Kainuun alueen kalastusaluepäivillä sekä Kuivasjärven asukastilaisuudessa. Yhdistyksen vesienhoitokohteille suuntautui useita vierailuja. Yhdistyksen nettisivut kiinnostivat edelleen. Vuodesta 2011 alkaen sivuilta on avattu yli 31 000 näyttöä. Toimintavuoden luku oli 5400. K-Supermarketissa oli yhdistyksen pysyvä esittelypiste.

Muiden ohella useiden viranomais- ja tutkijatahojen asiantuntijoista koostuva Kiimingin – Jäälin vesienhoitotoimikunta kokoontui kerran. Vesienhoitotoimikunnan vakiokokoonpanoon kuuluu yhdistyksen edustajien lisäksi yhdeksän jäsentä. Yhdistys on saanut toimikunnalta arvokasta asiantuntija-apua toiminnan suunnitteluun ja rahoitusmahdollisuuksien tunnistamiseen.

Henkilöstö

Yhdistyksellä ei ole vakinaista henkilöstöä eikä palkkoja maksettu.

Tulevaisuudennäkymät

Yhdistys on toteuttanut kaikki Jäälinjärven yläpuoliselle valuma-alueelle alun perin suunnitellut yhdeksän vesienhoitorakennetta, Niiden tarkoituksena on pidättää veden mukana liikkuvaa kiintoainetta ja ravinteita valuma-alueelle. Kalamäen ja Kokkohaaran kosteikkoihin on rakennettu erityiset lietteenpoistojärjestelmät. Tulevat kokemukset osoittavat, ovatko toimenpiteet riittävät.

Hoitokalastukseen on kehittynyt toimiva menetelmä, joka perustuu Jäälinojan kautta nousevien särkiemojen pyydystämiseen Jäälinojan niskalta. Kalakannan rakenne on saatu oikaistuksi, mutta hoitokalastusta on tarpeen edelleen jatkaa.

Yhdistys on käynnistänyt bioremediaatiotutkimuksen, jonka tarkoituksena on selvittää mahdollisuuksia vähentää Jäälinjärven tulovedestä ravinteita kelluvien saarten varaan istutettavien kasvien avulla. Kenttäkokeet tehdään kesällä 2017, minkä jälkeen vielä seurataan kasvien ja rakenteiden talvehtimistä. Tutkimus raportoidaan vuonna 2018.

Yhdistyksen esille nostama kiintoainekulkeutumana massiivisuus on herättänyt kiinnostusta tutkijapiireissä. Oulun yliopisto ja Suomen ympäristökeskus pyrkivät saamaan aikaan tutkimuksen ilmiön syntymekanismista.

Omarahoituksen kartuttamiseksi yhdistys jatkaa yhteistyötä K-supermarket Jäälin kanssa. Niin ikään yhteistyötä jatketaan keskeisten viranomaisten, maanomistajien ja muiden toimijoiden kanssa. Tärkeä yhteistyöosapuoli on VYYHTI-hanke. Varaudutaan vuoden 2018 valtakunnallisiin vesistökuunnostuspäiviin, jotka järjestetään Oulussa. Tehokasta viestintää ylläpidetään, ja asukkaiden kiinnostusta vesienhoitoon ja muihin lähiympäristön toimintoihin aktivoidaan.

Talous

Yhdistyksen rahoitusasema oli tilivuoden päättyessä hyvä. Tilivuoden tulos osoittaa 12.971,17 euron alijäämää. Yhdistyksellä on kaksi voimassa olevaa rahoituspäätöstä, joiden perusteella myönnettävä tuki kattaa pääosan toimintavuonna syntyneestä alijäämästä. Hallitus esittää, että alijäämä kirjataan aikaisemmilta vuosilta kertyneiden ylijäämien vähennykseksi.

Jäälissä 8. helmikuuta 2017

Hallitus